

CULTURA

Els escriptors, també van ser xics

Novel·lar la Infantesa

La literatura és un dels mitjans més fiables per a conèixer amb tota precisió la realitat d'un temps i d'un país. Però també de la seua gent. Manuel Joan i Arinyó ens fa un recorregut per la bibliografia en què els mateixos escriptors escriuen sobre la seua infantesa.

Malgrat que en tota mena de literatura de creació, per fantàstica que siga, hi ha "petjades vivencials" de l'autor, està molt clar que en narrativa eròtica, per exemple, aquests autors no són protagonistes al 100% de les aventures que ens expliquen als seus llibres; i no és perquè la majoria d'ells no ho desitjarien vehementment, ja fe! De la mateixa manera, tothom té ben clar que no es pot encolomar tampoc als novel·listes de gènere negre les barabbassades criminals que es perpetren als seus textos. Ara bé, qualsevol lector, així de començar a llegir un llibre de records d'infantesa, ja conclou que escriptor i nen-personatge són una sola i mateixa persona. I ves per on sol encertar-hi.

L'ús de la primera persona, doncs, a més de simptomàtic, és gairebé obligatori en aquests relats. Això no obstant, i

per citar dues obres catalanes relativament recents, veiem que en *El barri de la Lluna*, de Mercè Company, i *La casa gran*, de M. Mercè Roca, aquesta "regla" queda transgredida. Al meu entendre, això fa que les novel·les perden molt de la seua fiabilitat, passeu-me el mot; o provem a dir-li, si no, força, contingut emocional. El fet queda compensat, en el cas de l'escriptora de Girona, per la sinceritat i l'efectivitat de la seua prosa; perquè s'implica en la història i te n'aconsegueix transmetre la vibració. Pel que fa a la barcelonina, acaba d'ensorrar-li un text no gaire reeixit en cap aspecte.

Algunes novel·les de records d'infantesa comencen amb una justificació de l'autor de per què l'ha escrita. Vegem la de *Matèria de Bretanya*, de Carmelina Sánchez-Cutillas: "He escrit aquest gra-

pat de fulls perquè volia rescatar, salvar de l'oblit tot un món d'éssers i de coses viscudes... Visc tan lligada a tot el que es va fondre, que de vegades un crit que sona en la distància em sembla que és la veu del passat que em reclama."

A continuació sol venir el primer record. Des del meu punt de vista, el de *La llengua salvada*, d'Elias Canetti, encara no ha estat superat. La mainadera de l'infant Elias festejava d'amagat amb un noi, que li estirava la llengua al nen i feia com si anara a tallar-li-la amb la seua navalla. És clar, el convidava a callar-se les "activitats" de la parella que poguera veure-hi. L'autor, ja adult, intenta explicar-nos l'escena des d'uns ulls de nen. Llavors la innocència del xiquet de dos anys, que sí que intuïa un doll imputuós de sang que ho enrogiria tot, però que no capia de cap de les maneres el

terrible dramatisme que la mutilació en potència implicava, és la que campa com a senyora i majora en el capítol.

Com en qualsevol altre gènere novel·lístic, ens trobem ara i adés amb una infinitat d'elements que es repeteixen. I això perquè la infantesa de cadascú és única, personal i intransferible, òbviament, però participa alhora d'uns determinants comuns, que no es poden esquivar així com així. Insistint en aquest punt de les coincidències, es pot afirmar fins i tot que és igual que l'escriptor sigui rus que americà, pobre o ric, home o dona, contemporani o de fa cent anys... Hi ha una sèrie de circumstàncies que s'hi repetiran inevitablement. Com és ara, la gran majoria dels seus autors es reconeixen en el text com a xiquets més aviat solitaris, apassionats per la lectura i molt reservats, circumstància que els convertirà en força casos en receptors de moltes confidències; confidències que els han servit a la llarga com a material narratiu. Més coincidències: gairebé tots els autors es consideren "honrats" i, si mai havien comès alguna dolenteria infantil, ara no tenen cap inconvenient a confessar-la. També es repeteix molt el fet que un minyó pot ser la persona més feliç del món amb ben poca cosa: una laminadura, eixint a passejar amb els seus pares, o fins i tot col·leccionant tresors d'un valor més que dubtós, com taps de botella, bales de fang...

En els llibres de records d'infantesa tots els sentits corporals participen plenament de l'evocació. Així, és realment increïble copsar com una olor determinada ens pot fer reviure passatges sencers

del nostre passat. ¡O el famós tast d'un melindro!

A l'igual que en les rondalles, en aquest tipus de narrativa hi ha un nexa comú que agermana totes les obres que hi tracten. Aquest nexa no és res més que una "mancaça". Deixant de banda que la primera mancaça és precisament aquell món de la infantesa de cadascú, que ja no existeix, de seguida ens adonarem que la gran majoria d'autors que han abordat el tema han sofert un gran sotrac en aquella època de la seua vida; pèrdua del pare, de la mare, ruïna econòmica, exili, nacionalitat/llengua oprimida, religió minoritària... És força significatiu així mateix que, malgrat que molts escriptors d'aquests ironitzen sovint sobre la seua família, en el fons sura sempre, d'una manera ostensible, un cert sentiment de clan, de saga: no se sol negar mai del tot dels parents; així com tampoc dels orígens ni de la comunitat en què viu el nen. És més, hi ha sempre l'intent desesperat de fixar la memòria en algun lloc determinat, per malament que ho hagen pogut passar allí. El passat de cadascú, per tenebrós que siga, ha existit i per tant cal assumir-lo.

A nivell anecdòtic no em puc estar d'assenyalar el contrast sexual tan gran que trobem en aquestes novel·les, segons que el xiquet s'haja criat en un ambient

rural o urbà. En el primer cas és massa: el qui més i el qui menys s'ho ha fet amb cabretes, gallines, someres... Amb arbres, fins i tot, amb "El pa de cada dia". I hi ha, a més, el vici solitari; vegem si no el petit Gavino Ledda, autor i protagonista de *Padre padrone*, que ens relata

que als seus cinc o sis anys hi havia dia que s'arribava a fer ¡fins a trenta palletes! Els noiets urbans, per contra... Porca misèria. En *El nen de la plaça Ballot*, per exemple, no n'hi ha ni rastre, de "pecat carnal", i això que el seu autor ens conta la vida fins als setze anys, crec recordar. Com a molt ens trobarem al-

gun xiquet d'aquests jugant a metges i infermeres amb la germaneta d'algun amic seu, com és ara el cas de *Dies d'ira a l'illa*.

Encara que pugua semblar el contrari, les criatures tenen sempre les antenes parades i per això capten totes les anormalitats que es produeixen al món dels grans. D'ací que aquests llibres vinguen plagats de personatges ben pintorescos: borratxos, rodamons, captaires, desemparats, infeliços, folls, maniàtics... També se'ns relataran algunes anècdotes que fan bona la dita que assenyala que la realitat supera tot sovint la ficció.

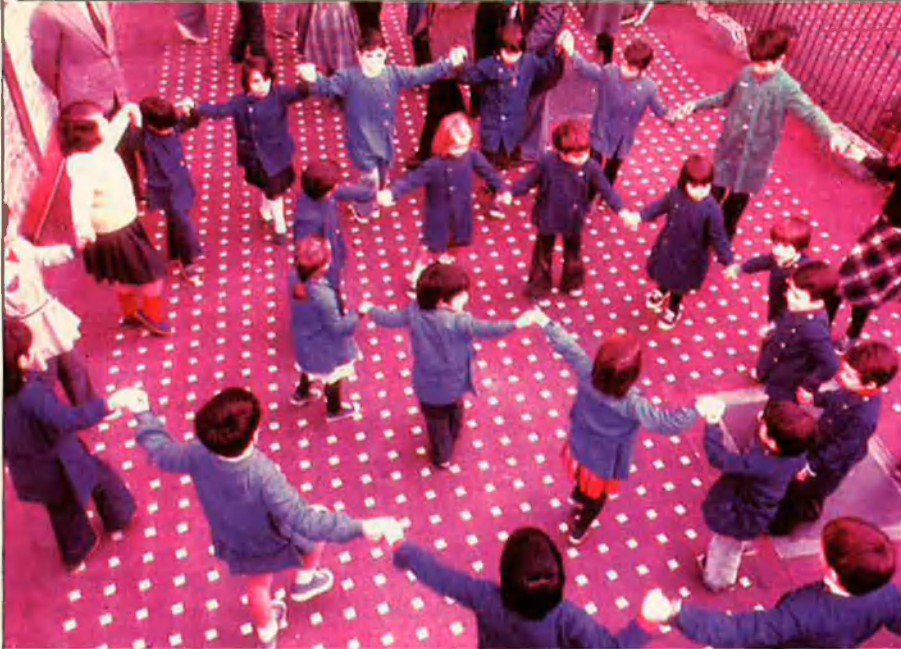
Naturalment aquests xiquets encara no han llegit Marx, però de seguida s'adonen de l'existència de les classes socials.

RAFA GIL

RAFA GIL

La infantesa de cadascú és única, personal i intransferible.

ARXIU

I encara de les subclasses: el seu univers n'és una. Una subclasse social que no té cap dret, ja que tots pertanyen als grans. Els petits, allò que han de fer es callar i obeir; i encara parar l'altra galta quan

han rebut en una, si no volen que la cosa empitjore. En aquest punt només cal veure *La senda del perdedor*, de Bukowski, i *La meua infantesa*, de Màxim Gorki.

Podríem parlar encara de casos de crueltat infantil, i de solidaritat en la primera joventut, o de les altes dosis de picaresca que sol amaran aquestes obres, però seria estendre'ns massa. Sí que vull assenyalar, en canvi, que a pesar que el món avança en molts aspectes, la ignorància continua inalterable, si no augmentada i tot, per allà on mires. Així, en les novel·les que tractem no és que plane sempre una certa malfiança contra els avanços tecnològics, sinó que els remeis curatoris, els saludadors, les supersticions, les quimeres i els sortilegis hi ocupen lloc d'honor. Si fa no fa com avui dia, que els endevinaris, quiromàntics, gurus, mèdiums, astròlegs, amadéus i polítics professionals es rifen de la ciutadania d'una guisa que fa feredat.

No vull acabar aquestes notes sense remarcar que el fet de novel·lar la infantesa no és únicament una pràctica mentalment molt higiènica per a l'autor -i per a la història de la literatura, de retruc-, sinó que també és molt interessant per al lector, ja que en llegir aquests llibres reviu la seua pròpia infantesa, torna a habitar un món que vegetava en el regne de l'oblit.

Manuel Joan i Arinyó

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____
 Domicili _____ C.P. _____ Població _____
 Any de naixement _____ Professió _____ Tel. Treball _____ D.N.I. _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes.

Amb pagament:

- Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
 Semestral (2 rebuts de 9.381 pessetes. Sols en el cas de pagament per banc).
 32.500 (Europa) 41.500 (Amèrica)

•La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos.

Forma de pagament:

- Dom. bancària Xec bancari adjunt
 Gir. postal num. _____

(Firma)

Distinguits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____
 Adreça _____ Població _____
 Nom i adreça del titular del compte _____

Els Pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S.A. per l'import de la subscripció anual a pagar en:

- 1 rebut anual 2 rebuts semestral

siguen pagats amb càrrec: _____ de _____ 199 _____
 C/c Llibreta Num. _____

(Firma)

EDICIONS DEL PAÍS VALENCIÀ, S. A.
 Avinguda del Baró de Carcer, 40, 13a.
 Tel. (96) 352 48 69 • C.I.F. A-46186821
 46001 VALÈNCIA

EL TEMPS
 Setmanari d'informació general

DCMILIACIÓ BANCÀRIA